

Memo

datum	15 mei 2012	
aan	Tim Artz	Oranjewoud
van	Christel Schellingen	Oranjewoud
kopie		
project	Passende beoordeling Structuurvisie Veere	
projectnummer	247734	
betreft	Resultaten berekeningen stikstofdepositie	

Aanleiding

De Cie. m.e.r. heeft kritiek op de Passende Beoordeling voor de Structuurvisie Veere. Het gaat om het aspect stikstofdepositie.

- Er is twijfel/discussie of de juiste achtergrondconcentratie is gebruikt. In de PB is deze in ieder geval niet duidelijk inzichtelijk gemaakt.
- Er wordt getwijfeld aan de juistheid van de berekeningen, gezien de hoge depositiebijdragen
- De conclusies zijn mogelijk onjuist.

Achtergrondwaardes

In de PB is gesteld dat de achtergrondwaardes in het plan/invloedsgebied dermate laag zijn dat er ruimte is tussen de Kritische Depositiewaarde (KDW) en de achtergrondwaarde zodat de planbijdrage niet zal leiden tot een overschrijding van de KDW. KDW is de grens waarboven het risico niet kan worden uitgesloten dat de kwaliteit van het habitatype significant wordt aangetast als gevolg van de verzurende en/of vermestende invloed van de atmosferische depositie (Dobben, 2008). De KDW is dus een indicatieve maat voor de gevoeligheid voor stikstofdepositie van habitattypen. Wanneer de atmosferische depositie hoger is dan het kritische niveau van het habitatype (drempelwaarde) bestaat er een duidelijk risico op een significant negatief effect, namelijk dat het instandhoudingsdoel in termen van biodiversiteit niet duurzaam kan worden gerealiseerd.

In figuur 1 is de achtergronddepositie van het jaar 2010 weergegeven. Figuur 2 en 3 geven de situering van de gevoelige habitattypen van de Manteling van Walcheren en de Voordelta weer. Uit deze figuren blijkt dat de achtergronddepositie rond de kritische depositiewaarde zit (met uitzondering voor het habitatype duindoorsruweel). Het betreft met name het Natura 2000-gebied Manteling van Walcheren met een groot aantal stikstofgevoelige habitats (en een gevoelige habitatsoort, maar deze is niet in het invloedsgebied waargenomen). Het gevoelige habitatype in het N2000-gebied Voordelta komt voor in een gebied met een veel lagere achtergrondwaarde.

Tabel 1: Kritische depositiewaarden van de aangewezen habitattypen van de Natura 2000-gebieden Manteling van Walcheren en de Voordelta.

Natura 2000-gebied	Habitattypen	KDW (mol N/ha/jaar)	Achtergrondwaarde
Manteling van Walcheren	H2130A	Grijze duinen kalkrijk	1240 zeer gevoelig
	H2130B	Grijze duinen kalkrijk	940 zeer gevoelig
	H2150	Duinheiden met struikhei	1100 zeer gevoelig
	H2160	Duindoornstruweel	2020 gevoelig
	H2180A	Duinbossen (droog)	1300 zeer gevoelig
	H2180C	Duinbossen (binnenduinrand)	1790 gevoelig
Voordelta	H2190A	Vochtige duinvalleien (open water)	1000 zeer gevoelig
	H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	1390 gevoelig
	H1110	Permanent overstroomde zandbanken	> 2400 minder/niet gevoelig
	H1140	Slik- en zandplaten	> 2400 minder/niet gevoelig
	H1310	Zilte pionierbegroeiingen	2500 minder/niet gevoelig
	H1320	Slijkgrasvelden	2500 minder/niet gevoelig
	H1330	Schorren en zilte graslanden	2500 minder/niet gevoelig
	H2110	Embryonale duinen	1400 gevoelig

Figuur 1: de achtergronddepositie van het jaar 2010.

Figuur 2: de habitattypen in het N2000-gebied Manteling van Walcheren

- Habitatype H1110 (permanent overstroomde zandbanken)
- Habitatype H1140 (slik- en zandplaten)
- Zone met habitatype H2110 (embryonale duinen)
- Grens Natura 2000-gebied Voordelta
- Grens bodembeschermingsgebied
- Grens rustgebieden
- Grens rustgebieden (wintersituatie)

Figuur 3: Liggen van het gevoelige habitatype H2110 in de Voordelta (bron: Beheerplan Voordelta 2008).

Analyse

De Passende beoordeling bij de structuurvisie heeft de vorm van een risicogestuurde toetsing. Bij dergelijke (hoge) achtergrondwaardes is er een risico dat de planbijdrage (zie de berekeningen in de PB) leidt tot een overschrijding van de KDW (op plekken waar de achtergrondconcentratie nu nog lager is) of tot een verslechtering van de reeds overspannen situatie.

In de PB is de huidige bijdrage van de huidige agrarische bedrijven berekend. In de huidige situatie is er maximaal sprake van 136,9 mol/ha/jaar. Deze situatie vindt voornamelijk plaats in de zones met een hoge achtergrondwaarde (1400 tot 1870 mol/ha/jaar). Daaruit blijkt dat de agrarische sector een klein deel van de totale achtergrondwaarde bepaald.

Of dit risico optreedt, is afhankelijk van de locatie van het bedrijf (ver of dichtbij het N2000-gebied), de aard van de uitbreiding (met een groter effect op het N2000-gebied of kleiner), het tijdstip van uitbreiding (met name ten opzichte van de daling van achtergrondwaardes) en vraagt maatwerk bij de verdere toetsing (in het kader van het bestemmingsplan en bij de voorbereiding van de daadwerkelijke uitbreiding).

De ecologische relevantie van de depositietoename van stikstof in het N2000-gebied Manteling van Walheren kan deels worden genuanceerd vanuit de behoudsdoelstelling (en geen verbeterdoelstelling) voor de meeste habitatype en de daling van de achtergronddepositie komende jaren doordat generieke maatregelen worden genomen. Er geldt conform het concept Aanwijzingsbesluit Manteling van Walheren (8 januari 2007) een behouddoelstelling voor de meeste habitatypen:

- Met betrekking tot de vochtige heide (H2190) is er de afgelopen jaren veel geïnvesteerd in herstel van de habitattypen vochtige duinvalleien, waarbij positieve ontwikkelingen zijn opgetreden ten aanzien van de soortensamenstelling (kwaliteit).
- Duinheiden met struikheide (H2150) betreft een zeldzaam habitattypen dat echter niet in een ongunstige staat van instandhouding verkeert. Elders in de duinen zijn betere voorbeelden van het habitattypen aanwezig in grotere oppervlaktes.
- De eikenbossen van het subtype duinbossen, droog (subtype A) verkeren landelijk in een gunstige staat van instandhouding. Door onder meer de aanwezigheid van een natuurlijke bosgrens levert het gebied een zeer grote bijdrage aan het landelijke doel voor dit subtype. De stinzenbossen van het subtype duinbossen, binnenduinrand (subtype C) zijn in dit gebied relatief goed ontwikkeld.

Met andere woorden, de huidige staat van instandhouding van deze habitattypen bij een achtergronddepositie van stikstof die soms (beduidend) hoger is dan de KDW, is niet dusdanig slecht dat een verbeterdoelstelling voor het type is geformuleerd. Ook hebben de hogere depositiewaarden van afgelopen jaren blijkbaar niet geleid tot een slechte kwaliteit of een belemmering van de herstelmaatregelen van deze habitattypen.

Voor het habitattypen Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie ("grijze duinen") (H2130) is een uitbreidingsdoelstelling vastgesteld en dit habitattypen komt over grote oppervlaktes in een overspannen situatie voor. In het concept-aanwijzingsbesluit is aangegeven dat uitbreiding het beste kan gebeuren vanuit gedegraderd duingrasland of ten koste van struweel. In het profieldocument van dit habitattypen is aangegeven dat voor het behoud c.q. uitbreiding (oppervlakte en kwaliteit) de volgende elementen belangrijk zijn:

- begroeiing moet kort en open zijn. Zonder afvoer van biomassa en (zo nu en dan) enige overstuiving groeien grassoorten hoog uit ('vergrassing'), ten koste van de kruiden en van andere soorten die afhankelijk zijn van een open structuur. Bovendien vindt opslag van struiken en/of bomen plaats ('verstruweling'). Afvoer van biomassa kan plaatsvinden door konijnenbegrazing, eventueel aangevuld met begrazing met koeien, paarden, schapen of geiten, maaien, branden).
- Verwijdering van bos en struweel in de directe omgeving kan helpen om vestiging uit zaad van bomen en struiken tegen te gaan en om de dynamiek te verhogen.
- Een lichte vorm van bodemverstoring en aanrijking met voedingsstoffen is voor een deel van de soorten van subtype B gunstig. In het verleden bestonden de versturende invloeden in het 'zeedorpenlandschap' uit het (over)beweiden, het kappen van struiken, boeten van netten en kleinschalige landbouw, tegenwoordig moet eerder gedacht worden aan spelende kinderen, uitlaten van honden en de (neven)effecten van begrazing met grote grazers.

Bovendien geeft de Knelpunten- en kansenanalyse (KIWA, november 2007) aan dat de sleutelfactoren voor het realiseren van de instandhoudingsdoelen van de habitattypen niet gerelateerd zijn aan de stikstofdepositie. Deze analyse meldt de volgende knelpunten die door uitvoeren van maatregelen¹ opgelost dienen te worden:

Knelpunten t.a.v. natuurlijke dynamiek waterregime

- Verlaging grondwaterstand door lage polderpeilen.
- Verlaging grondwaterstand door aanplant (naald)bos.
- Verlaging grondwaterstand door drainage voor bebouwing (landgoederen, recreatie).
- Verlaging grondwaterstand door aanwezigheid oude infiltratiegeulen in Oranjezon.

Knelpunten t.a.v. het behoud van geschikte basenrijkdom

- Verzuring als gevolg van verminderde toestroming basenrijk grondwater door drainage bebouwing (landgoederen, recreatie).
- Verzuring als gevolg van verminderde toestroming basenrijk grondwater door aanwezigheid oude infiltratiegeulen in Oranjezon.

Knelpunt t.a.v. behoud natuurlijke trofiegraad

- Interne eutrofiëring door (vroegere) verdroging.

¹ Het terugdringen van de achtergrondwaardes is niet genoemd als maatregel om de gebiedsdoelen van de habitattypen te realiseren.

Conclusie

Op grond van bovenstaande overwegingen kan worden geconcludeerd dat in de PB niet zondermeer geconcludeerd had kunnen worden dat de alternatieven m.b.t. de agrarische bedrijven geen risico's vormen ten aanzien van natuurwetgeving (Natuurbeschermingswet). Er zijn echter elementen aanwezig om de ecologische relevante van een stikstofdepositie nader te onderzoeken en te nuanceren. Er kan niet zonder meer gesteld worden dat uitbreiding van agrarische bedrijven altijd zal leiden tot een significant negatief effect. Het risico is echter groot zodat er een onderzoeksopgave ligt voor het vervolgtraject in de planvorming.